

БУСЛАЄВАГанна Володимирівна
annabuslaieva@gmail.comстарший викладач, Одеський
національний університет
імені І.І. Мечникова

УДК 640.41

**СУЧАСНІ НАПРЯМИ
ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ
РЕСУРСІВ І РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ
ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ТА ГОСТИННОСТІ**

**MODERN DIRECTIONS OF
FORMATION OF FINANCIAL
RESOURCES OF THE SUBJECTS OF
HOTEL AND RESTAURANT
ACTIVITY AND HOSPITALITY**

БЕССАРАБОВАНіка-Катерина Андріївна
bessarabova.ekaterina2000@gmail.comстудент, Одеський національний
університет імені І.І. Мечникова*BUSLAIEVA Hanna Volodymyrivna – Senior Lecturer, Odesa National University after I.I. Mechnykov**BESSARABOVA Nika-Kateryna Andriivna – student, Odesa National University after I.I. Mechnykov*

У статті досліджено сучасні напрями формування фінансових ресурсів і розвитку суб'єктів готельно-ресторанної діяльності та сфери гостинності в Україні. Перспективи та можливості розвитку сфери туризму за допомогою оптимізації розподілу фінансових ресурсів, стимулювання інноваційної діяльності. Розглянуто питання впливу держави та її участі на розвиток сфери гостинності, надання податкових пільг. Фінансове забезпечення, основні завдання та фінансування суміжних сфер діяльності. Впровадження еко-готелів в Україну. Роль іміджу та репутації в сфері готельно-ресторанної діяльності та їх вплив на конкурентоспроможність. Оптимізація оподаткування санаторно-курортних комплексів та баз відпочинку та перспективи розвитку.

* * *

В статье исследованы современные направления формирования финансовых ресурсов и развития субъектов гостинично-ресторанной деятельности и сферы гостеприимства в Украине. Перспективы и возможности развития сферы туризма за счет оптимизации распределения финансовых ресурсов, стимулирования инновационной деятельности. Рассмотрен вопрос о влиянии государства и его участии на развитие сферы гостеприимства, предоставление налоговых льгот. Финансовое обеспечение, основные задачи и финансирование смежных сфер деятельности. Внедрение эко-отелей в Украине. Роль имиджа и репутации в сфере гостинично-ресторанной деятельности и их влияние на конкурентоспособность. Оптимизация налогообложения санаторно-курортных комплексов и баз отдыха и перспективы развития.

* * *

In the article were researched modern directions of formation of financial resources and development of subjects of hotel and restaurant activity and hospitality areas in Ukraine. Prospects and opportunities for tourism development through optimization of distribution of financial resources, moreover the issue of the stimulation of innovation activity was examined into too. Investment attractiveness and foreign investment. The questions of influence of the state and its participation on development of sphere of hospitality, granting of tax privileges are considered. Financial leverage, classification and distinction. Financial support, its main tasks and financing of related areas of subjects of hotel and restaurant activity and hospitality areas. Implementation of eco-hotels in Ukraine. Their importance for developing countries and for the world generally, the principles of work and the effectiveness of work at the moment in Ukraine. Impact and importance of social networks on image and merchantability. Advertising is the most influential method of popularization of goods. The role of image and reputation in the sphere of hotel and restaurant activity. The problem of the rapid construction of the hotels and restaurants, the uneven of the transport network and non defined areas for building the subjects of hotel and restaurant activity and hospitality areas in Ukraine. Current state and possible directions of development of subjects of hospitality, optimization of their taxation.

Ключові слова: готельно-ресторанна діяльність, гостинність, туризм, інновації, інвестиції, еко-готелі, конкурентоспроможність підприємств

Ключевые слова: готельно-ресторанная деятельность, гостеприимство, туризм, инновации, инвестиции, эко-отели, конкурентоспособность предприятий

Keywords: hotel and restaurant activity, hospitality, tourism, innovations, investments, eco hotels, the competitiveness of enterprises

ВСТУП

Дослідженню проблем розвитку готельно-ресторанної діяльності та сфери гостинності приділена увага великої кількості науковців, а саме: О. Борисової, О. Головки, М. Мальської, І. Мініч, Л. Нечаюк, Н. Пятницької, А. Кулінська, Н. Ведмідь, І. Свида, О. Шаповалої. Фундаментальні теоретичні аспекти проблем фор-

мування та розвитку інноваційного потенціалу знайшли своє відображення в роботах таких вітчизняних і закордонних фахівців, як А. Бакаев, В. Беседін, О. Гаврилюк, А. Галицький, А. Градов, Н. Ковтун, В. Корнєєв, А. Музиченко, В.Шевчук, Л.Федулова, А. Чухно та ін.

Оптимізація фінансових ресурсів суб'єктів госпо-

дарювання готельно-ресторанної сфери та галузі гостинності є основною невирішеною проблемою науковців.

МЕТА РОБОТИ – дослідити теоретичні та практичні особливості стану та перспектив розвитку суб'єктів готельно-ресторанної діяльності та сфери гостинності в Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ

На сьогодні тема сучасних напрямів формування фінансових ресурсів і розвитку суб'єктів готельно-ресторанної діяльності та гостинності є досить актуальною, оскільки це той сегмент ринку, який завжди має попит, але водночас, який має перелік особливостей та нюансів. Туризм та гостинність мають провідну роль та є основними складовими туристичної інфраструктури, яка має тісний взаємозв'язок з фінансовими ресурсами. Фінансові ресурси – це той фактор впливу без якого туристична індустрія не може ані існувати, ані розвиватися, тому розгляд питання функціонування фінансового забезпечення є важливим не тільки у практичному, але й у теоретичному сенсах.

Туризм – це нове соціальне явище, яке виникло ще у найдавніших часах, коли людиною почали керувати такі бажання, як інтерес до природи та навколишнього світу, жага пізнавати усе нове: нові території, нову культуру, інші релігії та пізнання чужої історії. У наші часи, у XXI ст., туризм знаходиться на етапі масовості та глобалізації загалом туристичної індустрії. Сьогодні, приймаючи рішення відправитися у подорож, людиною керують трохи інші бажання, нерідко прикладом яких є зміна повсякденної картинки, пошуку себе та розваги. Отже, туризм – це тимчасовий виїзд людини з постійного місця її перебування для певних цілей. Основною складовою туристичної індустрії становить готельно-ресторанна діяльність, що містить цілий комплекс послуг для туристів, вибір та асортимент якого відносно визначає перспективи розвитку туризму. Користуючись готельно-ресторанними послугами, гості та відвідувачі безперечно користуються гостинністю, зміст якої полягає у турботі та задоволенню запитів клієнтів. Гостинність – це якість обслуговування, здатність персоналу, що обслуговує відчуті потреби відвідувачів, тобто це певне вміння, яке важко визначити або включити в навчальні програми. Але треба відмітити, що певне професійне навчання надає необхідні навички, які допомагають створити умови, при яких проявляється гостинність.

Туризм – це сфера, яка потребує наявності сприятливих економічних умов розвитку та використання великих обсягів фінансового забезпечення. Фінансову базу будь-якого туристичного підприємства становить сформований їм власний капітал, який може бути у формах статутного, резервного фондів або нерозподіленого прибутку. Як свідчить статистика, при формуванні власного підприємства у готельно-ресторанній сфері основну частку вкладень мають власні кошти, понад 85 %, а на бюджетні кошти доводиться лише 10 %. Фінансове постачання туристичної індустрії має ряд особливостей та нюансів, пов'язаних перш за все з механізмом її функціонування.

Основною специфікою є те, що дана сфера потребує фінансування у суміжні з нею галузі також. По-перше, це галузі торгівлі та сільського господарства,

а також транспорту, оскільки туризм є важним елементом міжнародної торгівлі та може сприяти розвитку малих економік. По-друге, це сфери зв'язку, будівництва, комунальні послуги, без яких повне та безперебійне функціонування готелів та ресторанів не можливе. Розширення взаємозв'язку туризму з іншими секторами економіки та його інтеграція в національні плани розвитку можуть посприяти диверсифікації економіки країн і прискорити зростання галузі сільського господарства, сектора послуг тощо. Разом з тим, за відсутності належного рівня менеджменту та планування, розвиток туризму може призвести до негативних соціальних та екологічних наслідків, завдати шкоди локальним екосистемам. Таким чином, можна визнати, що завданням фінансового забезпечення туристичної галузі є створення сприятливого середовища щодо виділення, розподілу та залучення фінансових ресурсів для розвитку туризму.

Як визначає у дослідженнях А. Кулінська, фінансове забезпечення має вирішувати такі основні завдання туристичної сфери, як:

– Досягнення максимальної ефективності використання наявних фінансових ресурсів – максимізація обсягів виробленого ВВП на основі вибору раціональної моделі фінансового забезпечення;

– Встановлення оптимальних пропорцій розподілу та перерозподілу ВВП із метою повного забезпечення потреб громадян, підприємств туристичної галузі, держави;

Всебічне сприяння залученню усіх тимчасово вільних коштів та отриманих доходів через інституції фінансового ринку на потреби фінансового забезпечення виробництва невиробничої сфери, зокрема туристичної галузі України [1, с. 470].

Провідна роль у створенні сприятливого економічного середовища для розвитку готельно-ресторанної діяльності належить державі. Виділяють декілька фінансових важелів:

– Податкові;

– Фінансово-кредитні.

Податкові пільги спрямовані більш на оптимізацію кількості податків та надання податкових пільг підприємствам, які допоможуть вирішити регіональні та соціальні проблеми, часткове бюджетне фінансування програм розвитку туристичної галузі, а також це стане певним стимулом для залучення інвестицій, а фінансово-кредитні передбачають розвиток перспективного фінансово-кредитного середовища, тобто пільгове кредитування, державне субсидювання, мікрокредитування, лізинг.

Кожного дня готельно-ресторанна діяльність України стикається з найрізноманітнішими проблемами, до яких входять не лише фінансово-економічні, але й соціальні, політичні та, в першу чергу, виробничо-технологічні. Сьогодні, спираючись на наявний прогресивний досвід закордонних країн, представники вітчизняної готельно-ресторанної діяльності розуміють, що необхідна повна модернізація даної галузі аби й надалі залишатися на даному ринку і бути конкурентоспроможним, що веде до вирішень низки проблем. Однією з них нині в Україні, на жаль, є відсутність достатньої кількості висококваліфікованого персоналу. На даному етапі в Україні потрібно вдосконалити

програму освіти, за якої люди б отримували належного рівня знань, ставали б цінними фахівцями, що володіють широким світоглядом, вміють ефективно управляти колективом, можуть застосовувати на практиці нові технології, відвідувати майстер-класи, підвищувати свою кваліфікацію та знатися у сучасних маркетингових розробках. З іншої сторони, це важке завдання для керівників, щоб зацікавити свій персонал, правильно мотивувати його, поважати їх права та цінити, оскільки людський ресурс це найцінніший ресурс, який забезпечує гнучкість і потрібний рівень управління в умовах конкурентної боротьби.

Неможливо не відмітити значну роль реклами та соціальних мереж, саме через які потенційні споживачі знаходять та знайомляться з потрібною їм інформацією, не виключенням чого є і готельно-ресторанна галузь та галузь гостинності. За допомогою реклами як одного з найвпливовіших прийомів популяризації товарів, послуг, відкриваються нові ринки та аудиторії, оскільки це саме той ринок, який не має ресурсних обмежень. На ньому застосовують провідні інформаційні технології, що забезпечує конкурентоспроможність будь-якого підприємства гостинності. Основною задачею реклами є представлення підприємства у певній мережі або декількох одразу, що набагато доцільніше, за допомогою якого забезпечується безперервний зв'язок зі споживачем, діловий та професійний зв'язок з партнерами, що значно підвищує оперативність діяльності за рахунок прискорення обміну інформацією. Основними перевагами є постійний та оперативний доступ до інформації одночасно у різні кінці світу, а отже бронювання та продаж туристських послуг онлайн, що максимально вигідно та зручно для потенційних споживачів. За допомогою власних веб-сайтів, рекламних банерів, соціальних мереж готельно-ресторанний бізнес проводить маркетингову діяльність. На офіційних сайтах вони розміщують інформацію про готелі, ресторани, їх опис, обслуговування, ціннові діапазони. Але поширюючи інформацію, попередньо її потрібно ретельно перевірити, по-перше, щоб не ввести в оману споживачів, а по-друге, неможна забувати про конкурентів, які прагнуть дізнатися приховану інформацію та деталі. На жаль, іноді інформація може працювати не на вас, а проти вас. Соціальні мережі були створені аби задовольнити потребу людини у спілкуванні, зараз існує велика кількість форумів, чатів, де люди обмінюються враженнями, рекомендують одне одному кращі місця, що теж значною мірою віддзеркалюється на іміджі та репутації готелів та ресторанів. Маючи багато невдоволених клієнтів та негативних відгуків, потрібно негайно уживати заходів та переглядати свої помилки. Отже, в сучасному світі вплив соціальних мереж на готельно-ресторанну діяльність безперечний, тому сьогодні менеджери вже не замислюються над тим, щоб використовувати даний ресурс або ні, вони розробляють стратегії та нові прийоми аби володіти ним краще за всіх. Позиціонування підприємства гостинності за допомогою соціальних мереж вже не належить до розділу бажаних маркетингових інструментів, а стає звичайним способом, який безпосередньо сприяє позиціонуванню готельного підприємства на різних інтернет-майданчиках, але незважаючи на доведену

ефективність запровадження інструментарію соціальних медіа до маркетингових програм туристичної спрямованості, теоретичне підґрунтя цього питання лишається не розробленим.

Ще однією проблемою, з якою стикається розподіл фінансових ресурсів гостинності це занадто швидке будівництво, нерівномірний розвиток транспортної мережі, а також території, на яких відбувається будівництво. Транспорт – це суспільно-географічний чинник, головний компонент розвитку туризму, адже на нього приходиться приблизно 30-50 % від ціни туру, оскільки саме від цього фактора залежать туристичні поїздки, а отже розвиток культурного обміну всередині країни та за кордоном, тому освоєння нових туристичних ресурсів України неможливе без розвиненої транспортної мережі, яка відповідає запитам сучасного суспільства. Сучасний стан транспортної інфраструктури в Україні рядом експертів визнається як незадовільний. Вся транспортна галузь потребує реформування та модернізації, введення інноваційних змін. Сьогодні, перший пріоритет серед туристичного транспорту займає автомобільний транспорт, його рішення можна назвати транспортом загального застосування, оскільки використовуються від трансферів і екскурсій, внутрішньо маршрутних перевезень автобусами до оренди автомобілів туристами для особистого використання на відпочинку. Поступовий розвиток та ріст економіки сприяє значному зростанню попиту на авіаперевезення, оскільки туристи при виборі транспорту віддають перевагу таким характеристикам як швидкість і комфортабельність. Недоліком розвитку готельно-ресторанного бізнесу є швидке будівництво готелів або ресторанів до значного масштабного заходу, за рахунок якого очікується масове прибуття туристів, що стало популярним в останні часи в Україні. Адже швидкість не говорить про якість та надійність, а навпаки нерідко через неї робиться багато помилок, тому що не вистачає часу для детальної перевірки. Стосовно територій, то, звичайно, зараз готельно-ресторанний бізнес може значно вигравати за рахунок території або регіону, на яких він розташовується, оскільки кожний підприємець прагне вести свій бізнес за найсприятливіших та вигідних умов, що призводить до посилення конкуренції не тільки між територіями, а й між регіонами. Також на це пливає такий фактор як глобалізація, оскільки регіон розглядають як економічний суб'єкт, який може започаткувати та весту самостійну економічну політику заради власного місця на світовому ринку. Також, конкурентоспроможність регіону залежить від його економічного розвитку, адже чим вищий економічний розвиток, тим більш конкурентоспроможний регіон.

Розглядаючи сучасний розвиток готельно-ресторанної індустрії та розподілення фінансових ресурсів, неможливо не відзначити розвиток еко-готельного бізнесу в Україні, оскільки Україна – це унікальна країна з неймовірними можливостями та перспективами. Причиною виникнення еко-готелів стало наявне зростання кількості готелів, але зниження високоякісного обслуговування, що призвело до значущих змін та пошуку нових видів готелів взагалі. Також на це вплинув дисбаланс попиту та пропозицій, у першу чергу, який залежить від ціноутворення, яке в даній сфері

склалося зовсім непропорційно, оскільки ціни зростають, а обслуговування залишається на тому самому рівні, який значно поступається європейському. На що, у свою чергу, вплинув, по-перше, недієвий менеджмент, який вже у процесі повного перегляду. Останнім часом, як ми можемо спостерігати, створюється велика кількість конференцій, семінарів, майстер-класів та тренінгів, щоб люди мали змогу обмінюватися досвідом, удосконалювати свої знання та вміння, навчатися та дізнаватися щось нове для того, щоб підвищити свій рівень кваліфікації, впроваджувати нові сучасні технології у вітчизняне виробництво аби бути повноцінним суперником на світовому ринку та не поступатися своєю конкурентоздатністю. Сьогодні, управляти модернізованими готелями та ресторанами здатні лише професійні фахівці, які знають як правильно просувати послуги та орієнтуються на екологічність та зосереджені на охороні навколишнього середовища. Насамперед, еко-бізнес має ряд особливостей, до яких входять такі принципи як: безпечність, не токсичність та енергозберігання, тобто який базується на так званих «зелених» принципах. До завдань еко-бізнесу входять максимальне зменшення навантаження на довкілля, зниження водоспоживання, перероблення та утилізація відходів, використання екологічних матеріалів в інтер'єрі та обладнанні. До обов'язків професійних управлінців входить екологічна просвіта персоналу та гостей, а також просування екологічних ідей та проєктів. За соціальним опитуванням, переважна кількість людей готові доплачувати за екологічну чистоту 7-12 % вартості поїздки, тому що людям подобається бути свідомо соціально відповідальними. А оскільки сфера готельно-ресторанної діяльності займає чи не найбільшу кількість людей, то саме у цій галузі орієнтир на екологізацію має бути пріоритетним. Запровадження екологізації у будівництво готельно-ресторанної діяльності має позитивні наслідки: по-перше, це підвищення туристичної привабливості як для гостей, так і для інвесторів, особливо іноземних. По-друге, посилення конкурентних переваг. По-третє, скорочення собівартості готельних послуг та можливе зниження цін, що в сукупності призведе до наближення даної галузі України до належного рівня. Введення в бізнес та економіку загалом поняття «екологічного готелю» є досить невизначеним; не існує жодного закріпленого означення чи терміну, що таке екологічний готель та які відмінності та особливі характеристики він має, але не зважаючи на це, ця направленість діяльності не зупиняється поширюватися та зростати. Отже, зараз головним завданням є впровадження нової екологічної концепції діяльності, розробка схем екологічної сертифікації та залучення до нової концепції всіх підприємств у сфері гостинності як великих, так малих і середніх. На перший погляд, такі прості завдання, але потребують капітальних фінансових ресурсів та вкладень.

Надходження іноземних інвестицій вигідно як приватному бізнесу, так і державі. Згідно із законом України «Про інвестиційну діяльність» фінансування інноваційної діяльності можна проводити шляхом коштів: державного бюджету; місцевих бюджетів; спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансових установ; фізичних та юридичних осіб; інших дже-

рел, які не заборонені законодавством України. Іноземні інвестиції сприяють новим технологіям, новим стандартам якості, введенням нових та модернізованих методів управління, а також появою нових робочих місць, але іноземні інвестиції є досить нерівномірними у сфері туризму та готельно-ресторанної діяльності. Останнім часом, інвестиції у готелі та ресторани зростають, а у такі суб'єкти господарювання як санаторії, бази відпочинку – значно зменшуються, бо вони не мають такої високої та швидкої рентабельності. Інвестиційна привабливість визначається співвідношенням попиту до пропозиції за умови конкретного регіону даного сегменту ринку. Таким чином, на активність інвесторів впливає наявність високого рівня туристичного потенціалу, перспективи та можливості його розквіту, наявність ділової активності, наявність у регіоні культурних та історичних об'єктів, добре розвинена інфраструктура. На інвестиційну привабливість також впливає місце розташування об'єкту, оскільки враховується не лише внутрішні ресурси та можливості, але й умови економічного середовища, тобто макроекономічна ситуація у країні в цілому. На жаль, іноземні інвестиції мали значний спад на території України за рахунок політичного фактора, починаючи з 2013-го р., але зараз ми можемо спостерігати позитивну тенденцію до зростання. Треба відзначити, що вплив держави на розвиток сфери гостинності має дуже важливе значення, оскільки без її впливу надходження іноземних інвестицій, а отже й ріст якісної готельної, рестораної, санаторно-лікувальної нерухомості буде неорганізованим, спонтанним та немасштабним, що призведе до розквіту основних центральних регіонів та фактично до загибелі та спустошення менш привабливих та цінних територій.

Привабливість регіону для інвестора залежить від таких показників як: динаміка ВВП; динаміка валютного курсу; рівень попиту на вироблену продукцію та послуги; динаміка фондових індексів; рівень ставок банківського кредитування; податкове регулювання; динаміка і структура закордонних інвестицій в економіку країни [2, с. 60].

Створення якісної та доступної гостинної пропозиції, звісно, залежить від обсягу інвестицій. Сфера гостинності – це сфера, яка потребує значних вкладень, а також це трудомістка сфера, оскільки потрібно постійно адаптувати різноманітність послуг під зміни попиту, корегувати діапазон цін, але перш за все робити це чітко та в терміни. На сьогодні вкладення у сферу гостинності має доцільне підґрунтя, тому що в Україні цей бізнес має тенденції окупатися приблизно в 4-6 років, на відміну від Європи, де цей показник приблизно 12-15 років.

Також на інвестиційну привабливість впливають чинник сезонності, імідж та репутація бренду, його популярність та професіоналізм управління, від якого залежить вся внутрішня організація суб'єкта господарювання. Зараз процес управління діяльністю готельних та рестораних підприємств базується на таких принципах: адекватність, безперервність функціонування, ефективність, гнучкість, інтегрованість, збалансованість інтересів, об'єктивність, цілісність, своєчасне прийняття рішень, а також інноваційність. Інноваційність є основною характеристикою сучасної еконо-

міки. У наш час науково-технічного прогресу інновації у готельно-ресторанній діяльності відіграють чи не головну роль у висококонкурентній боротьбі готелів та ресторанів за кожного клієнта [3, с. 55].

Планування інноваційної діяльності підприємств готельно-ресторанної діяльності, туризму, гостинності та прогнозування їх розвитку в межах загальної стратегії охоплює такі етапи: аналіз вимог зовнішнього середовища і закономірностей внутрішнього середовища, визначення загальної стратегії функціонування підприємств гостинності, визначення інноваційних можливостей, формування стратегічних інноваційних завдань, розробка концепції інноваційної стратегії, бізнес-планів, програм інноваційної діяльності та реалізація інноваційних проектів.

Саме за рахунок іноземних інвестицій суб'єкти гостинності мають можливості впроваджувати нові технології та вводити інноваційні методи управління, що допомагає бути конкурентоспроможним на ринку. Найбільшу частину фінансування інноваційної діяльності підприємства гостинності роблять за власні кошти, оскільки виділення їх з державного бюджету є дуже проблематичним, особливо в сучасних умовах постійного дефіциту бюджету. Ще одним способом отримання коштів для інноваційної діяльності є отримання кредитів. Але у разі отримання їх у комерційних банків, головною метою якого є отримання швидкого прибутку, підприємства стикаються з проблемою високого відсотка та швидкого повернення, оскільки існує висока ризикованість інноваційної діяльності, частіше всього відсутній надійний позичальник, недостатня ресурсна база. Також розв'язанням даного питання може бути залучення державних пільгових кредитів, які повинні існувати задля повноцінного та масштабного розвитку економіки, також емісія цінних паперів (акцій або векселів), управління капіталом. Звідси джерелами фінансування є фонд накопичення, тобто частина прибутку та амортизаційні відрахування, кошти від додаткової емісії акцій, облігацій, державні кредити та іноземні інвестиції.

Готельний бізнес повинен стати вагомим фактором економічного зростання регіону та покращення матеріального добробуту населення, сприяти подоланню територіальної диспропорції на рівні економічного розвитку, розвитку підприємництва, додатковим надходженням як до місцевого, так і до державного бюджетів, виступати джерелом створення нових робочих місць, а також створювати сприятливий туристичний імідж регіонів [4, с. 2].

Розглядаючи сферу гостинності, особливої уваги заслуговують санаторно-курортні зони, будинки відпочинку та відновлювально-лікувальні комплекси. Тому що саме ця сфера повинна бути пріоритетною як для держави, так і для приватного бізнесу: від неї залежить здоров'я нації, а отже всі перспективи та потенціал країни. Але, на жаль, до останнього даній сфері не приділяли належної уваги, не вважали за потрібне та недостатньо фінансово забезпечували. Зараз вже точка зору на дані питання кардинально змінилася, а внаслідок цього почали створюватися та навіть реалізовуватися проекти з відновлення та будівництва нових санаторіїв, баз відпочинку та оздоровчих комплексів.

Санаторно-курортний комплекс залежить, насам-

перед, від свого місця розташування, оскільки це лікувально-профілактичний центр для лікування та оздоровлення за допомогою природних факторів, таких як: клімат, мінеральні води, лікувальні грязі, морські купання, сонцелікування. Н. Ведмідь трактує означення санаторно-курортного комплексу трояко: «По-перше, це самостійна підсистема міжгалузевого рекреаційного комплексу; по-друге, звужуючи цільовий сегмент до туристів, цей комплекс розглядається як підсистема туристично-рекреаційного комплексу; по-третє, міжгалузево об'єднання підприємств, організацій, установ, у рамках якого виникають економічні та соціальні відносини з виробництва, реалізації та надання відпочивальникам послуг» [5, с. 48].

Отже, сфера санаторно-курортної діяльності має певні особливості та специфіку. По-перше, дана діяльність повинна бути спрямована на лікування, профілактику та відпочинок, отже, у процесі розвитку впливають як сфера туризму, так й медичинська сфера, отже, повинні бути залучені Міністерство охорони здоров'я і Міністерство економічного розвитку економіки і торгівлі України. По-друге, соціально-економічний ефект, який проявляється з декількох сторін. Це запобігання істотних фінансових витрат населення, але й поповнення бюджету країни. Дана сфера не може за мету ставити максимізацію прибутку, оскільки, насамперед, вона розрахована на оздоровлення та підтримку людей. У довгостроковій стратегії мета цих закладів має більш глобальну мету, як сприяння визнання особливого значення України у світовому рекреаційному процесі. Будь-яка розвинена, стабільна та прогресивна країна піклується про своє населення, а така складова як їх здоров'я є основоположна. По-третє, сфера гостинності взаємопов'язана та взаємовпливає з іншими сферами. Наприклад, це сфера будівництва, надання послуг, а також продовольства сфери. З іншого боку, поява бази відпочинку або комплексу сприяє припливу фінансових ресурсів місцевим резидентам. Це може бути як у формі заробітної плати, так і у формі дивідендів або орендної плати.

Найскладнішим питанням залишається фінансове забезпечення сфери гостинності та її суб'єктів господарювання. На наш погляд, ефективним буде оптимізація оподаткування санаторіїв, баз відпочинку та оздоровлюючих комплексів. По-перше, потрібно зменшити базу ПДФО стосовно частини проживання та харчування у разі придбання санаторно-курортних путівок, у тому числі сплачених за рахунок коштів добровільного медичного страхування. Стимулювати ріст попиту допоможе скасування ПДВ на доходи туроператорів та туристичних агентств саме отриманих від реалізації санаторно-курортних путівок. На наш погляд, скасування ПДВ на доходи підприємств індустрії гостинності, отримані від реалізації послуг нерезидентам, також позитивно позначиться на зміцненні фінансового становища підприємств в'їзного та внутрішнього туризму, дасть можливість реінвестування власних коштів. По-друге, необхідно збільшити граничні розміри виручки, які передбачені спрощеною системою оподаткування. Можливо, доцільним буде її поширення на підприємства туристичної індустрії: туристичні агентства, підприємства сфери гостинності, що загалом відносяться до мікробізнесу,

а також можливість використання спрощеної системи оподаткування на основі патенту.

ВИСНОВКИ

Аналіз сучасних напрямів суб'єктів готельно-ресторанної діяльності та сфери гостинності свідчить про те, що ця сфера має позитивні тенденції росту останні роки: утворюються міжнародні готельні, ресторани та санаторно-курортні ланцюги, відбувається поглиблення спеціалізації готелів та ресторанів. Індустрія гостинності має великий вплив на національну економіку: виступає як джерело валютних надходжень; забезпечує зростання зайнятості населення; сприяє диверсифікованості економіки, створюючи галузі, що обслуговують (засоби розміщення, підприємства харчування, транспорт, медичне обслуговування, навчальні заклади) тощо.

Маючи на меті розвиток суб'єктів готельно-ресторанної діяльності та гостинності, а отже, й оптимізацію фінансових ресурсів сфери гостинності, можна запровадити декілька варіантів: зменшення бази ПДФО; скасування ПДВ до доходів туристичних агентств та туроператорів від реалізації санаторно-курортних путівок; запровадження лізингової форми інвестицій, яка сприяє переорієнтації кредитної діяльності на потреби виробництва та значно знижує інвестиційний ризик, відкриваючи доступ до отримання податкових пільг; введення конкурсної основи при залученні капітальних вкладень та пільгових кредитів.

Розвиток України як незалежної, суверенної держави, перспективи входження до Європейського Союзу, зміцнення міжнародних зв'язків потребують нагальної модернізації вітчизняної індустрії гостинності, приведення її у відповідність до світових стандартів і ставлять нові завдання перед системою вищої професійної освіти, що мають за мету радикальне оновлення вітчизняної концепції підготовки висококваліфікованих кадрів для індустрії гостинності та готельно-ресторанної діяльності.

Список використаних джерел

1. Кулінська А. Особливості фінансового механізму державного управління суб'єктами невиробничої сфери.

Ефективність державного управління: зб. наук. пр. 200. 470 с.

2. Масленніков Є.І. Формування інститутів підприємництва в сфері готельно-ресторанної діяльності та туризму. *Право, економіка та управління: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю економіко-правового ф-ту ОНУ імені І.І. Мечникова (м. Одеса, 14-15 верес. 2018 р.); ОНУ імені І. І. Мечникова; відп. ред. І.А. Ломачинська, А.В. Смітюх. Одеса: Фенікс, 2018. С. 59-62.*

3. Масленніков Є.І., Кашубський А.А. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління: 2018. Т. 17. С. 55-66.*

4. Свіда І.В. *Регіональні механізми розвитку готельного бізнесу в умовах ринкової економіки: підр. Ужгород, 2008. 22 с.*

5. Ведмідь Н. Санаторно-курортний комплекс як системний об'єкт наукового пізнання: зб. наук. пр. Черкаського державного технологічного ун-ту. Сер.: Економічні науки, 2014. С. 43-51.

References

1. Kulinska A. *Features of the financial mechanism of state management of non-production entities. Efficiency of public administration: Collection of scientific works. 2009. 470 p. (in Ukrainian)*

2. Maslennikov Ye I. *Formation of business institutes in the sphere of hotel and restaurant activity and tourism. Law, economics and management: genesis, current state and development prospects: materials for the international scientific and practical conference devoted to the 20-th anniversary of the Faculty of Economics and Law of the Odesa national university after I.I. Mechnikov. (Odesa, 14-15 September 2018) / Odesa national university after I.I. Mechnikov; ed. I.A. Lomachinska, A.V. Smitiukh. Odesa: Feniks, 2018. pp. 59-62. (in Ukrainian)*

3. Maslennikov Ye.I., Kashubskiy A.A. *Market economy: modern theory and practice of management. 2018. Vol. 17. pp. 55-66. (in Ukrainian)*

4. Svyda I.V. *Regional mechanisms for the development of hotel business in a market economy: textbook. Uzhhorod, 2008. 22 p. (in Ukrainian)*

5. Vedmid N. *Sanatorium and resort complex as a system object of scientific knowledge: Collection of scientific works of Cherkasy State Technological University. Series: Economic Sciences, 2014. pp. 43-51. (in Ukrainian)*